

DOHODAK OD KAPITALA

Šuste, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:788168>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-28**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

DOHODAK OD KAPITALA

Mentor:

mr. sc. Renko Letnić

Student:

Maja Šuste

Split, rujan, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. Definiranje problema	1
1.2. Cilj rada.....	1
1.3. Metoda rada.....	1
1.4. Struktura rada	2
2. POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE	3
2.1. Porezna načela.....	4
2.2. Podjela poreza	5
2.3. Dobar porezni sustav.....	5
3. POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ	7
3.1. Porezni obveznik.....	10
3.2. Predmet oporezivanja.....	12
3.3. Osnovica poreza na dohodak	12
3.4. Porezno razdoblje.....	14
3.5. Porezne stope.....	14
3.6. Primici koji se ne smatraju dohotkom.....	14
3.7. Primici na koje se ne plaća porez na dohodak	16
3.8. Porezna oslobođenja.....	18
4. VRSTE POREZA NA DOHODAK.....	19
4.1. Porez na dohodak od nesamostalnog rada	19
4.2. Porez na dohodak od samostalne djelatnosti	23
4.4. Dohodak od imovine i imovinskih prava.....	25
4.5. Porez na dohodak od osiguranja	27
4.5. Drugi dohodak.....	29
5. UTVRĐIVANJE DOHOTKA OD KAPITALA	31
5.1. Dohodak od kapitala	31
5.2. Dohodak od kapitala po osnovi kamata	31
5.3. Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga .	32
5.4. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka.....	34

5.5. Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	36
5.6. Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobiti	39
5.7. Utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala.....	40
5.8. Izvješćivanje.....	42
6. ZAKLJUČAK	43
POPIS LITERATURE	44
POPIS PRILOGA.....	44
SAŽETAK:.....	45
SUMMARY:	45

1. UVOD

1.1. Definiranje problema

Porezi općenito, zbog svoje promjenjivosti nikada nisu u dovoljnoj mjeri istraženi, te su zbog toga stalno predmet rasprava. Za porezni sustav jako je bitno da je jednostavan, što ne možemo reći da je slučaj u Republici Hrvatskoj. U ovom završnom radu posebno je obraćena pažnja na porez na dohodak te je istražen porez na dohodak od kapitala.

1.2. Cilj rada

Cilj ovoga rada je istražiti, pojasniti dohodak od kapitala. U radu je istražen postupak utvrđivanja dohotka od kapitala i to, dohodak od kapitala po osnovi kamata, dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga, dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opsijske kupnje vlastitih dionica, dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobiti. Također proučeno je kako se utvrđuje porez na dohodak od kapitala.

1.3. Metoda rada

Metode koje su se koristile prilikom izrade ovoga rada su u početnoj fazi bile su deskriptivna metoda, zatim metoda analize tj. analiziranje brošura Ministarstva financija koje izdaje porezna uprava te literature kako znanstvenih i stručnih radova, tako i publikacija i istraživanja koji se bave ovom problematikom. Na samom kraju rada metodom sinteze izvučeni su zaključci te analizirani podatci do kojih smo došli izradom ovoga rada te smo se osvrnuli na potencijalna rješenja koja bi pridonijela poboljšanju poreznog sustava.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen u šest glavnih poglavlja. Uvod čini prvo poglavlje rada, dok se u drugom poglavlju osvrnulo na problematiku poreza općenito a posebno na porezni sustav Republike Hrvatske u kojem porez na dohodak iako ne po velikim proračunskim prihodima čini jednu važnu ulogu. Treće poglavlje, se odnosi na porez na dohodak u Republici Hrvatskoj. U ovom poglavlju pruženi su snjegovi početci, odnosno njegova početna faza. Isto tako objašnjeno je tko je porezni obveznik, predmet oporezivanja, osnovica poreza na dohodak, porezno razdoblje, porezne stope, primici koji se ne smatraju dohotkom te primici na koje se ne plaća porez na dohodak. Također objašnjeno je tko je oslobođen plaćanja poreza na dohodak. Kroz četvrto poglavlje prikazane su vrste poreza na dohodak, i to: dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prata, dohodak od osiguranja te drugi dohodak. U nastavku rada, u petom poglavlju, detaljnije je predstavljen porez na dohodak od kapitala. U ovom poglavlju pojašnjeno je utvrđivanje dohotka od kapitala i to: dohodak od kapitala po osnovi kamata, dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga, dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opsijske kupnje vlastitih dionica, dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobiti. Također proučeno je kako se utvrđuje porez na dohodak od kapitala. Na kraju rada nalazi se nalazi zaključak kao osvrt na cjelokupan rad.

2. POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Za Hrvatski porezni sustav možemo reći da se radi o mladom poreznom sustavu, uređenom po suvremenim principima oporezivanja. Uvođenjem PDV-a 1998. godine u poreznom sustavu Republike Hrvatske postoje svi osnovni odnosno temeljni oblici koji su karakteristični za suvremene tržišne demokracije.¹

DRŽAVNI POREZI	Porez na dodanu vrijednost
	Porez na dobit
	Posebni porezi i trošarine
ŽUPANIJSKI POREZI	Porez na nasljedstva i darove
	Porez na cestovna motorna vozila
	Porez na plovila
	Porez na automate za zabavne igre
GRADSKI ILI OPĆINSKI POREZI	Prirez porezu na dohodak
	Porez na potrošnju
	Porez na kuće za odmor
	Porez na korištenje javnih površina
	Porez na promet nekretnina
ZAJEDNIČKI POREZI	Porez na dohodak
POREZI NA DOBITKE OD IGARA NA SREĆU I NAKNADE NA PRIREĐIVANJE IGARA NA SREĆU	Lutrijske igre
	Igre u kasinima
	Igre klađenja
	Igre na sreću na automatima
	Naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću
NAKNADA ZA PRIREĐIVANJE NAGRADNIH IGARA	Propisana uplata priređivača nagradnih igara u korist hrvatskog crvenog križa

Tablica 1. Porezni sustav RH

Izvor: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx

¹ Porezni sustav RH; dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx

2.1. Porezna načela

Prema Ustavu Republike Hrvatske „Svatko je dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima. Porezni sustav se temelji na načelima jednakosti i pravednosti.“

Porezna načela su:

1. jednakost – odnosi se na to da je svaki građanin jednak, i da je dužan državi plaćati porez ali prema svojim ekonomskim mogućnostima,
2. određenost – predstavlja određenost tj. smatra se da plaćanje poreza treba biti regulirano zakonom te da on ne smije biti proizvoljno,
3. prikladnost – zagovara se teorija da se porez naplaćuje onda i u slučajevima kada je to za poreznog obveznika najpovoljnije,
4. ekonomičnost - predstavlja balans između poreza koji građani moraju platiti i prihoda države, smjernica bi trebala biti da trošak ubiranja poreza.²

Načela oporezivanja su:

1. načelo učinkovitosti – oporezivanje ne smije utjecati na učinkovitost raspodjele resursa u ekonomiji,
2. administrativne jednostavnosti: porezni sustav mora biti jednostavan i relativno jeftin za provođenje,
3. pokretljivosti – porezni sustav mora lako odgovoriti – ponekad automatski – na promjene ekonomskih uvjeta,
4. političke odgovornosti i mogućnosti uvida – sustav se mora oblikovati tako da obveznici mogu utvrditi za što plaćaju kako bi politički sustav neposredno održavao sklonosti ljudi.
5. pravičnosti – sustav mora biti pravičan naspram različitih pojedinaca.³

² Smith, A.; Bogatstvo naroda, sv. II.; 1776.; str. 310.

³ Stiglitz, J.; Ekonomika javnog sektora; 1986.; str. 328.

2.2. Podjela poreza

Najčešća podjela koja se koristi je ona na izravne i neizravne poreze. Tako u izravne poreze spadaju porez na dobit, porez na dohodak i prirez porezu na dohodak dok u neizravne poreze svrstavamo PDV odnosno porez na dodanu vrijednost, trošarine i porez na promet nekretnina.

Porez se dijeli na:

1. Izravni porezi
 - Porez na dobit
 - Porez na dohodak
 - Prirez porezu na dohodak
2. Neizravni porezi
 - Porez na dodanu vrijednost
 - Trošarine
 - Porez na promet nekretnina

Izravnim porezima smatramo one poreze koje u državni proračun uplaćujemo osobno ili ih u naše ime uplaćuje poslodavac. Naplaćeni su prije trošenja dohotka/dobiti. Neizravnim porezima smatramo one poreze kod kojih obveznici neizravnih poreza prevladavaju teret na krajnjeg potrošača tj. na građane kroz cijenu svojih dobara i usluga. Naplaćeni prilikom trošenja.⁴

2.3. Dobar porezni sustav

Dobar porezni sustav mora biti:

1. politički prihvatljiv – neutralan (mjere porezne politike ne bi trebale značajno utjecati na ponašanje poreznih obveznika),
2. pravedan (porez se treba plaćati razmjerno koristima koji se primaju od javnih dobara, odnosno prema poreznoj snazi),
3. fleksibilan,
4. ekonomski učinkovit i jednostavan za primjenu (instrumentarij za praćenje, kontrolu i ubiranje poreza mora biti jednostavan i ekonomičan).⁵

⁴ Kesner-Škreb, M., Kuliš, D.; Porezni vodič za građane, Institut za javne financije; Zagreb; 2010. str. 14.

⁵ Bašić. I.; Porezni management; Ekonomski fakultet u Splitu; Split; 2015.; str. 10.

Jedan od glavnih kriterija da bi se za porezni sustav moglo reći da je dobar, on mora biti pravedan. Prema tom kriteriju više poreza bi trebali platiti oni koji imaju više tj. bogati jer oni imaju veće mogućnosti plaćanja.

Općenito optimalnog poreznog sustava nema. Međutim, suvremeni porezni sustavi trebaju se oslanjati na što širu poreznu osnovicu dok bi porezne stope trebale biti ujednačenije i niže, kako bi se ublažio negativan utjecaj na ponašanje i radnu aktivnost obveznika.⁶

U konačnici, koje bi osobine trebao imati dobar porezni sustav istaknuto je u: Musgrave R. & P. (1993):

- priljev poreznih prihoda treba biti zadovoljavajući,
- raspodjela poreznog tereta treba biti ravnomjerna,
- nije važno samo mjesto na kojem se porez razrezuje nego i tko ga snosi,
- porezi se trebaju ubirati tako da se minimizira upletanje u donošenje ekonomskih odluka koje omogućuje učinkovito funkcioniranje tržišta,
- struktura poreznog sustava treba olakšati korištenje fiskalne politike za ostvarenje stabilizacijskih i razvojnih ciljeva,
- porezni sustav treba osigurati pravično i neproizvoljno ubiranje poreza koje će biti razumljivo poreznim obveznicima,
- troškovi naplate i izmirenja poreznih obveza trebaju biti što niži i u skladu s ostvarenjem ostalih ciljeva.⁷

⁶ Bejaković. P.; Hoćemo li uistinu stvoriti jednostavan porezni sustav?; Porezni vjesnik 5/2015; str. 83.

⁷ Musgrave, R., & Musgrave, P.; Javne financije u teoriji i praksi; Institut za javne financije; Zagreb; 1993.

3. POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

Porez na dohodak je porezni oblik koji obuhvaća dohodak svih fizičkih osoba. Utvrđuje se i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak. Porez na dohodak definira se kao izravni porez jer se radi o nametu kojim se oporezuje oporezivi dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi porezni teret.

Porez na dohodak definira se kao izravni porez, tj. kao porez koji se nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koje bi trebali snositi porezni teret. Porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza, dok je porez na promet najtipičniji neizravni porez.⁸

Pri utvrđivanju predmeta oporezivanja primjenom poreza na dohodak, zapravo se utvrđuje obuhvat dobra koje će se oporezivati tim porezom- utvrđuje se, dakle, predmetni obuhvat porezne obveze, kojeg čine njegova sadržajna i teritorijalna dimenzija. Pritom sadržajna dimenzija u determiniranju predmeta oporezivanja daje odgovor na pitanje na koji je dio ekonomske snage poreznog obveznika usmjereno oporezivanje dohotka. Teritorijalna, pak, dimenzija pri utvrđivanju oporezivog dohotka determinira prostor na kojem on nastaje. Tome svakako treba dodati i vremensku dimenziju kojom se determinira razdoblje unutar kojeg je ostvaren oporezivi dohodak.⁹

Porez na dohodak nameće se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo strukturno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva on može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Kako se može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja, njegovom se primjenom odnosno unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.¹⁰

⁸ Jelčić, Bo.; Financijsko pravo i financijska znanost; Narodne novine; Zagreb; 2008.; str. 298.-339.

⁹ Ibid.; str. 298.-339.

¹⁰ Porez na dohodak; dostupno na: www.ijf.hr; pristupljeno: 12.07.2018.

Pretpostavka za utvrđivanje dohotka je zbrajanje svih onih ekonomskih veličina koje zajedno čine ekonomsku snagu, koje su se stekle unutar određenog razdoblja, npr. unutar jedne kalendarske godine, kod jedne osobe, ali uz uzimanje u obzir osobnih svojstava odnosno okolnosti svakog poreznog obveznika. A budući da je porez na dohodak- kao što je to i porez na nasljedstva i darove te porez na imovinu (sintetički) – personalni, osobni porez, uzimanje u obzir osobnih svojstava poreznog obveznika je razumljivo i opravdano. Teorijski je uobičajeno pri oporezivanju dohotka primijeniti Haig-Simonsovu definiciju cjelokupnog dohotka prema kojoj poreznu osnovicu mora činiti dohodak iz svih izvora. Prema toj definiciji, dohodak je jednak novčanoj vrijednosti potrošne snage pojedinca u nekom razdoblju, tj. dohodak je jednak iznosu koji se stvarno potroši u nekom razdoblju uvećanome za neto prirast imovine ili štednju. Neto prirast imovine ili štednja mora biti uključena u gornju definiciju dohotka zato što štednja znači potencijalno moguće povećanje potrošnje.¹¹

Prema tome, dohodak definiran prema Haig-Simonsovu načelu mora uključivati sve izvore porasta potencijalne potrošnje. Dohodak bi, dakle, trebao obuhvatiti sve oblike novčanog dohotka, zatim imputirane ili pripisane dohotke, kao i porast vrijednosti imovine. Tako definiran dohodak čini najširi mogući obuhvat dohotka. On se, naravno, mora prilagoditi uvjetima u kojima pojedinac živi. To se ponajprije odnosi na davanje olakšica samom poreznom obvezniku, obitelji s djecom i invalidima, čime se smanjuje porezna osnovica i ublažava porezni teret. U stvarnosti malo koja zemlja primjenjuje tako široko definiranu osnovicu poreza na dohodak. Stoga je osnovica poreza na dohodak u praksi izraz kompromisa uvjetovanog različitim faktorima administrativne, socijalne, političke, pravne ili institucionalne prirode koji se razlikuju od zemlje do zemlje. Iako se oporezivi dohodak obično ograničava na dohodak dobiven u gotovini, ponekad se oporezuju imputirane ili pripisane rente vlasnika stanova i kuća u kojima oni stanuju te dohodak dobiven u naturi. No, te oblike dohotka u praksi je teško obuhvatiti, pa se oni često ne uključuju u punom iznosu u osnovicu poreza na dohodak.¹²

¹¹ Jelčić, B.; Porezi; Visoka poslovna škola Libertas; Zagreb; 2011.; str. 119.

¹² Ibid.; str. 119.

Kad je riječ o imputiranoj ili pripisanoj renti vlasnika stanova i kuća u kojima oni stanuju, dohotkom se smatra neto rentna vrijednost, tj. bruto rentna vrijednost umanjena za troškove održavanja, amortizaciju i sl. Neto rentna vrijednost obično se zasniva na katastarskoj vrijednosti imovine, koja često podcjenjuje njezinu stvarnu tržišnu vrijednost. Također je vrlo teško utvrditi vrijednost dohotka dobivenog u naturi, te se u tom slučaju porezne vlasti obično oslanjaju na izvještaje poslodavaca koji ne moraju biti pouzdani.¹³

Porezne stope mogu biti:

1. proporcionalne – proporcionalna porezna stopa je ona koja se ne mijenja s promjenom porezne osnovice, bez obzira da li dolazi do povećanja ili smanjenja porezne osnovice;
2. progresivne – progresivna porezna stopa je ona koja raste s porastom porezne osnovice;
3. regresivne – regresivna porezna stopa nastaje u slučaju kada se porezna stopa smanjuje povećanjem porezne osnovice i obrnuto.

Tako je porez na dohodak u mnogim razvijenim zemljama postao izuzetno složen, s visokim troškovima prikupljanja poreza, kako za poreznu upravu, tako i za porezne obveznike, čime je narušeno načelo jednostavnosti tog poreza. Osim toga, očevidna pravednost progresivnog poreza na dohodak bivala je ugrožena poreznim oslobođenjima koja su omogućivala mnogim bogatim poreznim obveznicima da uz vješte savjetnike smanje svoju obvezu poreza na dohodak. Tako su zaposlenici snosili sve veći relativni teret poreza na dohodak. Time je dolazilo u pitanje i načelo pravednosti tog poreza. Osim toga, mnogi su fiskalni stručnjaci sve više postajali svjesni kako postojeći sustav poreza na dohodak može iskriviti štednju, investicije i odluke o financiranju i proizvodnji, te su zato postajali sve uvjereniji da to ima negativne učinke na razinu štednje kućanstva i na ponudu rada. Tako je, osim načela jednostavnosti i pravednosti, postajalo sve upitnije i načelo učinkovitosti poreza na dohodak.¹⁴

¹³ Jelčić, B.; *Financije u teoriji i praksi*; Informator; Zagreb; 1988.; str. 77.

¹⁴ Ibid.; str. 77.

Svjetska banka u svojim preporukama smatra kako se dobar porez na dohodak zasniva na malom broju poreznih razreda, snižavanju gornje granične porezne stope, širenju porezne osnovice ukidanjem izuzeća i smanjivanjem oslobođenja, oporezivanjem dohotka poljoprivrednika i samostalnog rada te oporezivanjem raznih dodataka na plaću. Pravednost se postiže uvođenjem progresivnosti putem određivanja dovoljno visokog osobnog odbitka. Takav porez na dohodak ima široku poreznu osnovicu i blagu progresivnost. Porez se treba ubirati uz jednake uvjete za domaće i inozemne porezne obveznike.¹⁵

3.1. Porezni obveznik

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku. Porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka.

Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Rezident je i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.¹⁶

Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama ovoga Zakona.¹⁷

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku. Porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka. Predujam poreza na dohodak odnosno porez na dohodak nasljedniku se utvrđuje po istom izvoru dohotka koji se utvrđivao ostavitelju.¹⁸

¹⁵ Porez na dohodak; dostupno na: www.ijf.hr

¹⁶ Čl. 3. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

¹⁷ Čl. 4. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

¹⁸ Čl. 2. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Obveznik poreza na dohodak kojemu se dohodak može utvrđivati u paušalnom iznosu je fizička osoba koja ostvaruje primitke od obavljanja samostalne djelatnosti obrta te koja ispunjava sljedeće uvjete:

1. da nije obveznik poreza na dodanu vrijednost prema zakonu kojim se uređuje porez na dodanu vrijednost,
2. da po osnovi te djelatnosti u poreznom razdoblju ne ostvaruje ukupan godišnji primitak veći od iznosa propisanog za obvezni ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost prema zakonu kojim se uređuje porez na dodanu vrijednost.

Porezni obveznik koji obavlja samostalnu djelatnost od koje dohodak utvrđuje na temelju propisanih poslovnih knjiga ne može istodobno po osnovi te djelatnosti dohodak i porez na dohodak utvrđivati u paušalnom iznosu.¹⁹

Ako porezni obveznik koji obavlja djelatnost od koje dohodak i porez na dohodak utvrđuje u paušalnom iznosu, uz tu djelatnost u tijeku poreznog razdoblja započne obavljati i novu djelatnost od koje dohodak obvezno utvrđuje na temelju propisanih poslovnih knjiga i od koje dohodak i porez na dohodak ne može utvrđivati u paušalnom iznosu, obvezan je i dohodak od djelatnosti koji je utvrđivao u paušalnom iznosu početi utvrđivati na način propisan za samostalnu djelatnost i to istodobno s početkom obavljanja nove djelatnosti.

Ako porezni obveznik koji obavlja djelatnost od koje dohodak utvrđuje u paušalnom iznosu, uz tu djelatnost u tijeku poreznog razdoblja započne obavljati i novu djelatnost od koje dohodak može utvrđivati u paušalnom iznosu, obavljanje nove djelatnosti smatra se, u smislu ovoga Pravilnika, proširenjem samostalne djelatnosti od koje se utvrđuje dohodak i porez na dohodak u paušalnom iznosu.²⁰

¹⁹ Čl. 2. Pravilnika o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti – NN br. 1/2017

²⁰ Čl. 2. Pravilnika o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti – NN br. 1/2017

3.2. Predmet oporezivanja

Predmet (objekt) oporezivanja porezom na dohodak jesu ukupni prihodi, tj. dohodak poreznog obveznika odnosno tzv. sintetički dohodak. Nasuprot tome i za razliku od sintetičkog oporezivanja dohotka (porezom na dohodak), postoje i porezi kojima se oporezuju pojedini dijelovi odnosno oblici dohotka (analitički porezi). Pritom se za razliku od poreza na dohodak, radi o porezima na pojedine prihode.

Tako u nekim poreznim sustavima postoje porezi kao što su, primjerice, porez na prihod od obrtničke djelatnosti, porez na prihod od autorskih prava, porez na prihod ostvaren od honorarnog rada i sl.²¹

3.3. Osnovica poreza na dohodak

Osnovica poreza na dohodak rezidenta je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala, dohotka od osiguranja i drugog dohotka, koji rezident ostvari u tuzemstvu i u inozemstvu, a umanjeno za osobni odbitak. Osnovica poreza na dohodak nerezidenta je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala, dohotka od osiguranja i drugog dohotka, koji nerezident ostvari u tuzemstvu, a umanjeno za osobni odbitak.

Dohodak od samostalne djelatnosti, koji rezident ostvari u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu, umanjuje se:

1. za iznos plaća novozaposlenih osoba,
2. za iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta prema posebnim propisima,
3. za iznos izdataka za istraživanje i razvoj,
4. za preneseni gubitak, nakon umanjenja koji je rezident po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti ostvario u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu.²²

²¹ Jelčić, Bo.; Financijsko pravo i financijska znanost; op. cit.; str. 298.-339.

²² Čl. 6. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13, 125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14, 143/14, 136/15

Osnovica poreza na dohodak utvrđuje se za rezidenta prema načelu svjetskog dohotka odnosno od ukupnog iznosa dohotka koji rezident ostvari u tuzemstvu i u inozemstvu, a umanjenog za osobni odbitak. Djelatnost koja u inozemstvu podliježe porezu na dohodak, a u tuzemstvu bi se oporezivala porezom na dobit, ne podliježe u tuzemstvu porezu na dohodak. Za inozemni dohodak ne može se zahtijevati oporezivanje prema Zakonu o porezu na dobit.

Pri utvrđivanju osnovice poreza na dohodak rezidenta, načelo svjetskog dohotka primjenjuje se i na gubitak nastao obavljanjem samostalne djelatnosti i djelatnosti od koje se dohodak utvrđuje na način propisan za samostalnu djelatnost, što znači da se inozemni gubitak po osnovi samostalne djelatnosti može odbiti od tuzemnog dohotka od samostalne djelatnosti. Odbijanje nije moguće za gubitak iz inozemstva, koji bi se, da je ostvaren u tuzemstvu, utvrđivao po propisima o oporezivanju dobiti.

Osnovica poreza na dohodak utvrđuje se za nerezidenta prema načelu tuzemnog dohotka odnosno od ukupnog iznosa dohotka koji nerezident ostvari u tuzemstvu, a umanjenog za osobni odbitak odnosno umanjen za osnovni osobni odbitak, dio osobnog odbitka za plaćene doprinose za obvezno zdravstveno osiguranje u tuzemstvu do visine zakonom propisanih obveznih doprinosa i dio osobnog odbitka za darovanja dana u tuzemstvu na način i pod uvjetima propisanim Zakonom.

Pri utvrđivanju osnovice poreza na dohodak nerezidenta načelo tuzemnog dohotka vrijedi i za gubitak, što znači da se od tuzemnog dohotka od samostalne djelatnosti ili djelatnosti koja se oporezuje na način propisan za samostalne djelatnosti može odbiti samo tuzemni gubitak od samostalne djelatnosti od koje se dohodak utvrđuje na temelju poslovnih knjiga. U osnovicu poreza na dohodak ne uključuje se drugi dohodak po osnovi povrata doprinosa, drugi dohodak po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena i dohodak koji se paušalno oporezuje. Osnovica poreza na dohodak utvrđuje se za fizičke osobe koje su rezidenti država članica Europske unije i Europskog gospodarskog prostora, osim Republike Hrvatske i koji u Republici Hrvatskoj ostvare dohodak koji čini najmanje 90% njihovog ukupnog (svjetskog) dohotka ostvarenog u poreznom razdoblju, a koji je izuzet ili oslobođen oporezivanja u državi članici čiji je rezident, prema načelu tuzemnog dohotka odnosno od ukupnog iznosa dohotka koji takva fizička osoba ostvari u tuzemstvu, umanjenog za osobni odbitak.²³

²³ Čl. 5. Pravilnika o porezu na dohodak – NN br. 95/05, 96/06, 68/07, 146/08, 2/09, 9/09 - ispravak, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 79/13, 160/13, 157/14, 137/15

3.4. Porezno razdoblje

Porez na dohodak utvrđuje se i plaća za kalendarsku godinu (dalje u tekstu: porezno razdoblje), osim ako je ovim Zakonom drukčije uređeno. Iznimno, porezno razdoblje može biti kraće od kalendarske godine u sljedećim slučajevima:

1. ako rezident tijekom iste kalendarske godine postane nerezident ili obratno, u kojem slučaju porezno razdoblje obuhvaća razdoblje u kojemu je fizička osoba bila rezident ili nerezidenti i/ili
2. rođenja ili smrti poreznog obveznika.²⁴

3.5. Porezne stope

Godišnji porez na dohodak plaća se po stopi od 24% na poreznu osnovicu do visine 210.000,00 kuna te po stopi od 36% na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 210.000,00 kuna. Godišnja porezna osnovica za primjenu stope od 24% uvećava se za ostvareni iznos drugog dohotka uz uvjet da iznos tako ostvarenog dohotka godišnje ne prelazi peterostruki iznos osnovice osobnog odbitka.²⁵

3.6. Primici koji se ne smatraju dohotkom

Dohotkom se ne smatraju:

1. izravne uplate premije osiguranja za dokup dijela doživotne mirovine određene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju kojeg bi osiguranik ostvario da je navršio određenu starosnu dob i/ili određeni mirovinski staž te uplate sredstava u okviru programa mirovinske rente prema posebnim propisima, a koje uplaćuju poslodavci za svoje radnike u vrijeme njihovog umirovljenja,
2. obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,²⁶

²⁴ Čl. 7. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

²⁵ Čl. 19. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

²⁶ Čl. 8. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

3. državne nagrade ustanovljene propisima koje donosi Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske, nagrade jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisane statutom tih jedinica i novčane nagrade za osvojenu medalju na olimpijskim igrama, para olimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih te svjetskim i europskim prvenstvima planirane za te namjene u državnom proračunu Republike Hrvatske i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
4. primici koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba, a za zdravstvene potrebe, rješavanje kojih nije plaćeno osnovnim, dopunskim, dodatnim i privatnim zdravstvenim osiguranjem niti na teret sredstava fizičke osobe, a pod uvjetom da je darovanje, odnosno plaćanje nastalih izdataka za tu namjenu obavljeno na žiroračun primatelja dara ili zdravstvene ustanove te na temelju vjerodostojnih isprava,
5. primici po posebnim propisima:
 - potpore zbog zbrinjavanja ratnih invalida i članova obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata,
 - socijalne potpore,
 - doplatak za djecu i novčani primici za opremu novorođenog djeteta.
 - primici osoba s invaliditetom, osim plaća i mirovina,
 - potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog elementarnih nepogoda,
 - potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događaja,
 - nasljedstva i darovi,
 - primici od otuđenja osobne imovine,
 - odštete koje nisu u svezi s gospodarstvenom djelatnošću,
 - primici ostvareni na nagradnim natjecanjima ili natjecanjima, raspisanim pod jednakim uvjetima uz mogućnost sudjelovanja svih osoba i igrama na sreću prema posebnom zakonu,
 - novčani dodaci uz mirovinu koje umirovljenicima isplaćuju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, na temelju svojih općih akata i za koje su sredstva planirana u proračunima tih jedinica,
 - potpore koje djeci u slučaju smrti roditelja isplaćuju ili daju jedinice lokalne i područne samouprave na temelju svojih općih akata te pravne i fizičke osobe.²⁷

²⁷ Čl. 8. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

3.7. Primici na koje se ne plaća porez na dohodak

Porez na dohodak ne plaća se na:

- naknadu razlike plaće za vrijeme vojne službe u Oružanim snagama Republike Hrvatske,
- naknadu plaće pripadnicima civilne zaštite i drugim osobama za djelatnost u okviru civilne zaštite i zaštite od elementarnih nepogoda,
- naknadu plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti i spriječenosti za rad isplaćenu na teret sredstava obveznih osiguranja,
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja do propisanog iznosa,
- nagrade učenicima i studentima osvojene na natjecanjima u okviru obrazovnog sustava i organiziranim školskim i sveučilišnim natjecanjima,
- primitke učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga, po posebnim propisima, a do propisanog iznosa,
- naknade štete zbog posljedica nesreće na radu prema odluci suda ili nagodbi u tijeku sudskog postupka, ako je naknada određena u jednokratnom iznosu,
- naknade i nagrade koje osuđene osobe primaju za rad u kazneno-popravnim ustanovama i domovima za preodgoj,
- primitke radnika i fizičkih osoba po osnovi naknada, potpora i nagrada koje im isplaćuje poslodavac i isplatitelj primitka, odnosno plaće, do propisanih iznosa,
- primitke po osnovi naknada, potpora i nagrada osoba koje obavljaju samostalne djelatnosti i drugih djelatnosti koje se oporezuju na način propisan za samostalnu djelatnost, do propisanih iznosa,
- primitke po osnovi službenih putovanja fizičkih osoba koje ne ostvaruju primitke po osnovi nesamostalnog rada ili primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak, u neprofitnim organizacijama uz naknadu, a do propisanog iznosa,
- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, ukupno do propisanog iznosa,²⁸

²⁸ Čl. 9. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

- stipendije studenata za redovno školovanje na višim i visokim školama i fakultetima i poslijediplomanata te poslijedoktoranata za koje su sredstva planirana u državnom proračunu Republike Hrvatske i stipendije koje se isplaćuju, odnosno dodjeljuju iz proračuna Europske unije, uređene posebnim međunarodnim sporazumima i to studentima za redovno školovanje na visokim učilištima,
- sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima za njihovo sportsko usavršavanje, do propisanog iznosa,
- sindikalne socijalne pomoći koje se isplaćuju iz sredstava sindikalne članarine članovima sindikata,
- nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima, do propisanih iznosa,
- premije dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svojeg radnika, uz njegov pristanak, tuzemnom dobrovoljnom mirovinskom fondu, koji je registriran u skladu s propisima koji uređuju dobrovoljno mirovinsko osiguranje, do visine 500,00 kuna za svaki mjesec poreznog razdoblja, odnosno ukupno do 6.000,00 kuna godišnje,
- stipendije studentima izabranima na javnim natječajima kojima mogu pristupiti svi studenti pod jednakim uvjetima, za redovno školovanje na visokim učilištima koje isplaćuju, odnosno dodjeljuju zaklade, fundacije, ustanove i druge institucije registrirane u Republici Hrvatskoj za odgojno-obrazovne ili znanstveno-istraživačke svrhe, koje djeluju u skladu s posebnim propisima, osnovane s namjenom stipendiranja,
- novčanu pomoć polaznicima stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa,
- primitke koji se kao bespovratna sredstva isplaćuju iz fondova i programa Europske unije putem tijela akreditiranih u skladu s pravilima Europske unije u Republici Hrvatskoj za provedbu aktivnosti mobilnosti u okviru programa i fondova Europske unije, a u svrhe obrazovanja i stručnog usavršavanja, u skladu s financijskom uredbom Europske komisije, do propisanih iznosa,²⁹

²⁹ Čl. 9. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

- primitke u visini razlike između primljenih bespovratnih sredstava isplaćenih iz fondova Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske za provedbu mjere trajne obustave ribolovne aktivnosti uz uništenje plovila i knjigovodstvene vrijednosti tog plovila,
- stipendije studenata na poslijediplomskim studijima.³⁰

3.8. Porezna oslobođenja

Fizičke osobe koje u Republici Hrvatskoj obavljaju diplomatsko-konzularne dužnosti ne plaćaju porez na dohodak na tako ostvaren dohodak i to:

1. šefovi inozemnih diplomatskih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj i diplomatsko osoblje inozemnih diplomatskih misija u Republici Hrvatskoj, a i članovi njihove uže obitelji, ako ti članovi nisu hrvatski državljani ili nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj,
2. šefovi inozemnih konzulata u Republici Hrvatskoj i konzularni dužnosnici te članovi njihove uže obitelji, ako ti članovi nisu hrvatski državljani ili nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj,
3. dužnosnici UN i njihovih posebnih agencija, stručnjaci tehničke pomoći UN i njihovih posebnih agencija,
4. fizičke osobe zaposlene kod inozemnih diplomatskih misija, konzulata i međunarodnih organizacija, fizičke osobe zaposlene kod šefova diplomatskog osoblja inozemnih diplomatskih misija i međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj, ako nisu hrvatski državljani ili nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj,
5. počasni konzularni dužnosnici inozemnih konzulata u Republici Hrvatskoj za primitke što ih ostvaruju od države koja ih je imenovala za obavljanje konzularnih poslova.³¹

³⁰ Čl. 9. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

³¹ Čl. 10. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

4. VRSTE POREZA NA DOHODAK

Izvori dohotka prema Zakonu o porezu na dohodak su:

1. dohodak ostvaren od nesamostalnog rada
2. dohodak od samostalne djelatnosti,
3. dohodak od imovine i imovinskih prava,
4. dohodak od kapitala,
5. dohodak od osiguranja
6. drugi dohodak.³²

4.1. Porez na dohodak od nesamostalnog rada

Dohodak od nesamostalnog rada je razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom razdoblju.³³

Porezom na dohodak od nesamostalnog rada smatraju se:

1. svi primici koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos, a to su:
 - plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi prijašnjeg radnog odnosa ili budućim radom po osnovi sadašnjeg radnog odnosa,
 - primici po osnovi naknada, potpora, nagrada i drugog, koje poslodavac isplaćuje ili daje radnicima iznad propisanih iznosa,
 - plaća koju radniku umjesto poslodavca isplati druga osoba,
 - premije osiguranja koje poslodavci plaćaju za svoje radnike po osnovi životnog osiguranja, dopunskog, dodatnog i privatnoga zdravstvenog osiguranja, dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja iznad propisanog iznosa i osiguranja njihove imovine,³⁴
 - svi drugi primici koje poslodavac isplaćuje ili daje radniku za obavljeni rad po osnovi ugovora o radu ili drugog akta kojim se uređuje radni odnos,

³² Čl. 5. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

³³ Čl. 20. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

³⁴ Čl. 21. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

2. poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit,
3. primici (plaća) fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima,
4. primici (plaća) članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama,
5. naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine, prema posebnom propisu.

Primicima po osnovi nesamostalnog rada smatraju se i:

1. mirovine ostvarene na temelju prijašnjih uplata doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje,
2. mirovine koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca za dokup dijela mirovine, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja,
3. mirovinske rente koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja,
4. mirovine koje se isplaćuju poduzetnicima koji su obavljali samostalnu djelatnost, poduzetnicima koji su plaćali porez na dobit i drugim osobama na temelju prijašnjih uplata doprinosa u propisano obvezno osiguranje, a koji su bili porezno dopustivi izdatak ili rashod,
5. mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu.³⁵

³⁵ Čl. 21. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer izračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada

Primjer izračuna poreza na dohodak od plaće

Direktor prodaje Marko Markić iz Zagreba, OIB 67033933003, koji radi u poduzeću „Iskra d.o.o.“ Maksimirska 5, Zagreb OIB 56022822003, osim isplaćene bruto plaće u iznosu od 17.500,00 kn, isplaćena je i plaća u naravi za satove tenisa u iznosu 860,16. Obveznik je je I. i II. mirovinskog stupa, nema uzdržavanih članova obitelji. Tablica prikazuje obračun plaće i plaće u naravi zaposlenika za satove tenisa. Plaća u naravi za zaposlenika Marka Markića za svibanj je isplaćena 8.6.2017. u bruto iznosu od 19.000,00, odnosno 11.971,52 u neto iznosu, te je u tablici prikazan obračun plaće u novcu i plaće u naravi, te ukupan iznos prikazan u stupcu ukupno. S obzirom da zaposlenik ima plaću u naravi, poduzeće je do zakonskog roka, tj do 15. 6. obračunalo i platilo poreze i doprinose. Kod obračuna plaće u novcu iskorišten je cijeli osobni odbitak i dio porezne stope od 24%, pa nema osobnog odbitka za plaću u naravi. S obzirom da je porezni razred od 24% do iznosa 17.500,00, u to se ubraja prethodno iskorišteni iznos od 10.200,00 ali se ubraja i porezna osnovica za plaću u naravi u iznosu od 1.200,00 koja ulazi u porezni razred od 24%, društvo je primijenilo stopu od 24% za plaćanje poreza. Ukupni doprinosi za mirovinsko osiguranje iznose 3.800,00 kn. Marko Markić nema uzdržavanih članova uže obitelji pa osobni odbitak iznosi 3.800,00. Nakon što je utvrđena porezna osnovica, obračunat je porez po stopi od 24% i prirez po stopi od 18%, što ukupno za plaću i plaću u naravi iznosi 3.228,48 kn. Na kraju su obračunati doprinosi na plaću koji iznose 3.268,00 kn. Kad se na kraju sve sumira trošak poslodavca iznosi 22.268,00 kn

Redni broj	Opis	Obračun plaće	Obračun plaće u naravi	Ukupno ³⁶
1.	2	3	4	5(3+4)
1.	Bruto plaća	17.500,00	1.500,00	19.000,00
2.	Doprinosi za mirovinsko 20% I. stup. MIO 15% II. stup MIO 5%	3.500,00 2.625,00 875,00	300,00 225,00 75,00	3.800,00 2.850,00 950,00
3.	Dohodak (1-2)	14.000,00	1.200,00	11.400,00
4.	Osobni odbitak	3.800,00	0,00	3.800,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	10.200,00	1.200,00	11.400,00
6.	Porez 24%	2.448,00	288,00	2.736,00
	Porez 36%	0,00	0,00	0,00
7.	Prirez 18%	440,64	51,84	492,48
8.	Ukupno porez i prirez	2.886,44	339,84	3.228,48
9.	Neto plaća (3-8)	11.111,36	860,16	11.971,52
10.	Doprinos za obv. zdr. osiguranje 15%	2.625,00	225,00	2.850,00
11.	Doprinos za zdr. osig. zaštite zdravlja na poslu 0,5%	87,50	7,50	95,00
12.	Doprinos za zapošljavanje 1,7%	297,50	25,50	323,00
13.	Ukupno doprinosi na plaću	3.010,00	258,00	3.268,00
14.	Ukupni trošak poslodavca	20.510,00	1.758,00	22.268,00

³⁶ <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unin:1411/preview>

4.2. Porez na dohodak od samostalne djelatnosti

Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva.³⁷

Samostalnom djelatnosti obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti (obrtničke djelatnosti), smatraju se:

1. djelatnosti o obrtu i sve druge posebno nenavedene gospodarstvene djelatnosti,
2. ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u okviru obrtničke djelatnosti ili djelatnosti slobodnog zanimanja.

Djelatnostima slobodnih zanimanja smatraju se profesionalne djelatnosti fizičkih osoba koje su po toj osnovi obvezno osigurane prema propisima koji uređuju obvezna osiguranja, odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar poreznih obveznika poreza na dohodak.

Djelatnostima slobodnih zanimanja osobito se smatraju:

1. samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinar, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika i druge slične djelatnosti,
2. samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti,
3. samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti,
4. samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša.³⁸

Primjer izračuna poreza na dohodak od samostalne djelatnosti

Izračun državne potpore za obrazovanje i izobrazbu:

Korisnik državne potpore - obrtnik može dodatno umanjiti dohodak od samostalne djelatnosti, i to:

- do 60% opravdanih troškova u slučaju općeg obrazovanja i izobrazbe radnika, te
- do 25% opravdanih troškova u slučaju posebnog obrazovanja i izobrazbe radnika, pri čemu se pod pojmom radnika podrazumijevaju i obrtnici koji osobno rade u obrtu.

³⁷ Čl. 28. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

³⁸ Čl. 29. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer:

Obrtnik koji se smatra se malim poduzetnikom, iskazao je u razdoblju od 1.siječnja do 31. prosinca 2016. za jednog radnika ukupne troškove općeg obrazovanja i izobrazbe u svoti od 8.000,00 kn, dok su troškovi posebnog obrazovanja i izobrazbe utvrđeni u svoti od 800,00 kn, za što posjeduje urednu i vjerodostojnu knjigovodstvenu evidenciju.

Izračun državne potpore:

Kod izračuna državne potpore koristimo postotke smanjenja koji su propisani za male i mikro poduzetnike: 80% opravdanih troškova za opće obrazovanje i 45% opravdanih troškova za posebno obrazovanje, na koji način je utvrđena ukupna državna potpora u svoti od 6.760,00 kn.³⁹

Opis	svota troška	postotak	ukupna svota troška u kn
troškovi općeg obrazovanja	8.000,00 kn	x 80%	6.400,00
troškovi posebnog obrazovanja	8 00,00 kn	x 45%	360,00
Ukupan iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu			6.760,00

³⁹ <https://www.racunovodja.hr/33/umanjenje-ostvarenog-dohotka-od-samostalne-djelatnosti-podnosenjem-godisnje-porezne-prijave-za-2016-uniqueidRCViWTptZHIH5St15ckqvSyghL3oQD7d/>

4.4. Dohodak od imovine i imovinskih prava

Dohotkom od imovine i imovinskih prava smatra se razlika između primitaka po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava, primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koji su poreznom obvezniku u poreznom razdoblju nastali u svezi s tim primicima.⁴⁰

Kod dohotka od imovine na temelju najma ili zakupa pokretnina i nekretnina priznaju se izdaci u visini 30% od ostvarene najamnine ili zakupnine. Iznimno, poreznom obvezniku koji ostvaruje dohodak od iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova porez na dohodak po osnovi obavljanja te djelatnosti utvrđuje se u paušalnom iznosu pod uvjetima i na način propisan Zakonom. Kod ostvarivanja dohotka od imovinskih prava izdaci se utvrđuju u visini stvarno nastalih izdataka, za koje porezni obveznik posjeduje uredne i vjerodostojne isprave. Izdaci se mogu priznati u izvješću koje porezni obveznik podnosi Poreznoj upravi najkasnije u roku od 15 dana od dana isteka godine za koju se izvješće podnosi. Utvrđena porezna obveza plaća se u roku od 15 dana od dana dostave rješenja. Ministar financija pravilnikom propisuje oblik i sadržaj izvješća o stvarno nastalim.⁴¹

⁴⁰ Čl. 59. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁴¹ Čl. 60. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer izračuna dohotka od imovine i imovinskih prava

Oporezivanje dohotka ostvarenog otuđenjem nekretnina:

Primjer:

Obveznik s prebivalištem u Dubrovniku otudio je nekretninu u siječnju 2013, uz ugovorenu kupoprodajnu cijenu 1.200.000,00 kn, nabavljenu u travnju 2010. za 750.000,00 kn. Nekretnina nije služila za stanovanje ni obvezniku ni uzdržavanim članovima uže obitelji. Za usluge odvjetnika i javnog bilježnika pri kupoprodaji nekretnine i prijenosu vlasništva plaćeno je 10.000,00 kn. Nabavna vrijednost nekretnine uvećava se za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda, što ih se u primjeru računa od svibnja 2010. (za 9,3%) do kraja 2012.(8,3%), što čini: $750.000,00 \times 17,6 \% = 135.000,00$ kn.

1.	Primitak od otuđenja nekretnine	1.200.000,00 kn
2.	Nabavna vrijednost nekretnine	750.000,00 kn
3.	Stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda, ukupno (18,0%)	132.000,00 kn
4.	Troškovi otuđenja nekretnine	10.000,00 kn
5.	Dohodak od otuđenja (1-2-3-4)	308.000,00 kn
6.	Predujam poreza na dohodak (5 x 25 %)	77.000,00 kn
7.	Priraz porezu na dodatak (6x 10%)	7.700,00 kn
8.	Ukupno porez i priraz (6+7)	84.700,00 kn

Obveznik ne mora podnijeti godišnju poreznu prijavu za dohodak od otuđenja nekretnina, ako je porez plaćen ili ako dohodak nije ostvaren izravno iz inozemstva, no može je podnijeti radi ostvarivanja prava na neiskorišteni osobni odbitak, radi iskorištenja prava na izdatke po osnovi u tuzemstvu plaćenih premija osiguranja ili nekih drugih prava. No, ako obveznik podnosi godišnju poreznu prijavu, obavezan je u njoj iskazati dohotke iz svih izvora. Prijavu poreza na dohodak podnosi se do kraja veljače tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.⁴²

⁴² <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2013/5/peric.pdf>

4.5. Porez na dohodak od osiguranja

Dohotkom od osiguranja smatraju se uplaćene i porezno priznate premije ugovora životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a u slučaju otkupa polica životnog i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja ili prestanka osiguranja dohotkom se smatra obračunani iznos za isplatu po ugovoru osiguranja, ako je manji od ukupnih uplaćenih i porezno priznatih premija osiguranja. Pri utvrđivanju dohotka ne priznaju se izdaci. Uplaćene premije osiguranja od kojih se utvrđuje dohodak od osiguranja iskazuju se s valutnom klauzulom i u trenutku isplate osigurane svote preračunavaju u kunsku protuvrijednost primjenom srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke na dan isplate. Dohotkom od osiguranja smatraju se i primici u visini uplaćenih premija dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a koje su bile oslobođene od plaćanja poreza na dohodak te su poslodavcu ili osobno poreznom obvezniku koji obavlja samostalnu djelatnost bile porezno priznati rashod, odnosno izdatak.⁴³

Porez na dohodak od osiguranja obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji ugovora o osiguranju, kod dospijeca, otkupa ili prijevremenog prestanka ugovora o osiguranju, kao porez po odbitku. Porez se plaća od osnovice u visini uplaćenih porezno priznatih premija osiguranja, odnosno u visini obračunanog iznosa za isplatu, ako je manji od uplaćenih porezno priznatih premija osiguranja te u visini uplaćenih premija osiguranja na koje se ne plaća porez na dohodak po stopi od 12%.⁴⁴

Poslodavci, isplatitelji i porezni obveznici obvezni su o uplaćenim porezno priznatim premijama osiguranja, odnosno premijama osiguranja na koje se ne plaća porez na dohodak i isplaćenom dohotku od osiguranja te uplaćenom porezu na dohodak voditi i dostavljati propisane evidencije i izvješća. Ministar financija pravilnikom propisuje oblik, sadržaj, rokove te način dostavljanja podataka o isplaćenim primicima i uplaćenom porezu te o porezno priznatim premijama osiguranja za potrebe Porezne uprave i Središnjeg registra osiguranika.⁴⁵

⁴³ Čl. 72. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁴⁴ Čl. 73. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁴⁵ Čl. 74. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer izračuna poreza na dohodak od osiguranja:

Porezna obveznica je premije životnog osiguranja s obilježjem štednje uplaćivala svakog mjeseca do kolovoza 2015. godine. Od siječnja 2002. godine do lipnja 2010. godine njezin je poslodavac svakog mjeseca pri obračunu predujma poreza na dohodak iz plaće umanjivao dohodak za 450,00 kn po osnovi uplaćenih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje, a što se njoj kao ugovarateljici osiguranja priznalo kao porezni izdatak (ukupno 45.450,00 kn). Osiguravajuće društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj na osnovi ugovorene police osiguranja u rujnu 2015. godine isplaćuje poreznoj obveznici primitak od životnog osiguranja s obilježjem štednje. Ukupan iznos primitka je 76.072,00 kn. Prebivalište porezne obveznice je u gradu u kojemu je propisana stopa prireza porezu na dohodak 10%. Primici po osnovi životnog osiguranja s obilježjem štednje smatraju se dohotkom ako su premije toga osiguranja bile porezno priznati izdatak. Osiguravajuće društvo je obvezno istodobno s isplatom primitka od životnog osiguranja s obilježjem štednje obračunavati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak od osiguranja u iznosu od 5.454,00 kn i prirez porezu na dohodak u iznosu od 545,40 kn. Osiguravajuće društvo obavlja obračun predujma poreza na dohodak od osiguranja i prireza porezu na dohodak na sljedeći način:⁴⁶

Redni broj	Opis	Svota (u kunama)
1.	Ukupni primitak po osnovi životnog osiguranja	76.072,00
2.	Oporezivi primitak po osnovi životnog osiguranja	45.450,00
3.	Porez po stopi od 12% (r.br. 2 x 12%)	5.454,00
4.	Prirez porezu na dohodak (r.br.3 x stopa prireza porezu na dohodak)	545,40
5.	Ukupno porez i prirez porezu na dohodak (r.br. 3 x r.br. 4)	5.999,40
6.	Neto primitak (r.br. 1 – r.br. 5)	70.072,60

⁴⁶ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Primici_166.pdf

4.5. Drugi dohodak

Drugi dohodak je razlika između svakoga pojedinačnog primitka umanjenog za propisane izdatke. Drugi dohodak ostvaruje se po osnovi primitaka koji se ne smatraju primicima određenim po osnovi:

1. primici po osnovi djelatnosti članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, upravnih vijeća i drugih njima odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba, članova povjerenstava i odbora koje imaju ta tijela i sudaca porotnika koji nemaju svojstvo djelatnika u sudu,
2. autorske naknade isplaćene prema posebnom zakonu kojim se uređuju autorska i srodna prava,
3. primici po osnovi djelatnosti sportaša,
4. primici po osnovi djelatnosti trgovačkih putnika, agenta, akvizitera, sportskih sudaca i delegata, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika, konzultanata, sudskih vještaka, te druge slične djelatnosti,
5. primici u naravi – korištenje zgrada, prometnih sredstava, povoljnije kamate pri odobravanju kredita i druge pogodnosti koje davatelji tih primitaka daju fizičkim osobama koje nisu njihovi radnici,
6. nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja, iznad propisanih iznosa,
7. primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga prema posebnim propisima, iznad propisanog iznosa,
8. stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, iznad propisanog iznosa,
9. sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima amaterima za njihovo sportsko usavršavanje, iznad propisanog iznosa,
10. nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima, iznad propisanih iznosa,
11. ostali posebno navedeni primici koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe (obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti) i drugi isplatitelji i davatelji.⁴⁷

⁴⁷ Čl. 39. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer oporezivanja drugog dohotka:

Isplata naknade članovima nadzornog odbora društva:

Dioničko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u svibnju 2015. godine članovima nadzornog odbora, s prebivalištem u gradu sa stopom prireza porezu na dohodak od 10%, isplaćuje naknade za rad u nadzornom odboru. Članovi nadzornog odbora nisu u radnom odnosu u dioničkom društvu. Dioničko društvo je prilikom isplate naknade na žiro račune članovima nadzornog odbora obračunalo i obustavilo doprinos za mirovinsko osiguranje (osiguranici su samo 1. stupa mirovinskog osiguranja), predujam poreza na dohodak od drugog dohotka po stopi od 25% i prirez porezu na dohodak:

R. br.	Opis	1. Član nadzornog odbora	2. Član nadzornog odbora
1.	Ukupni primitak po osovi drugog dohotka	5.500,00	7.000,00
2.	Doprinos za mirovinsko osiguranje (r.br.1 x 20%)	1.100,00	1.400,00
3.	Dohodak (r.br. 1 – r.br. 2)	4.400,00	5.600,00
4.	Porez po stopi od 25% (r.br. 3 x 25%)	1.100,00	1.400,00
5.	Prirez porezu na dohodak (r.br. 4 x stopa prireza)	110,00	140,00
6.	Ukupno porez i prirez (r.br. 4 + r.br. 5)	1.210,00	1.540,00
7.	Neto primitak (r.br. 3 – br. 6)	3.190,00	4.060,00
8.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje (r.br. 1 x 15%)	825,00	1.050,00

48

⁴⁸ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/167_DrugiDohodak.pdf

5. UTVRĐIVANJE DOHOTKA OD KAPITALA

5.1. Dohodak od kapitala

Dohotkom od kapitala smatraju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobici, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju se izdaci, osim ako je Zakonom drukčije uređeno.⁴⁹

5.2. Dohodak od kapitala po osnovi kamata

Kamatama se smatraju primici od tražbina svake vrste, a osobito:

1. primici od kamata na kunsku i deviznu štednju,
2. primici od kamata po vrijednosnim papirima,
3. primici od kamata po osnovi danih zajmova,
4. primici ostvareni na temelju podjele prihoda investicijskog fonda u obliku kamata, ako se ne oporezuju kao udjeli u dobiti na temelju podjele dobiti ili prihoda investicijskog fonda.

Kamatama se ne smatraju:

1. zatezne kamate,
2. naplaćene kamate po sudskim rješenjima i rješenjima tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave,
3. kamate na pozitivno stanje na žiroračunu, tekućem i deviznom računu, kamate ostvarene po osnovi pologa i štednje po viđenju, koje su ostvarene od banaka, štedionica i drugih financijskih institucija, te kamate ostvarene temeljem namjenski oročenih depozitima koji služe za osiguranje tražbina banke pod uvjetom da su te kamate manje od najmanje kamate za oročenu štednju, odnosno ako iznose najviše do 0,5% godišnje,⁵⁰

⁴⁹ Čl. 64. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁵⁰ Čl. 65. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

4. primici od kamata ostvarenih ulaganjem u obveznice, neovisno o izdavatelju i vrsti obveznica,
5. primici po osnovi prinosa na životno osiguranje s obilježjem štednje i prinosa po osnovi dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.⁵¹

5.3. Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga

Izuzimanjima imovine i korištenjem usluga se izuzimanja imovine i korištenje usluga od strane članova trgovačkih društava za njihove privatne potrebe (skrивene isplate dobiti) izvršeni tijekom poreznog razdoblja na teret dobiti tekućeg razdoblja, te izuzimanja fizičkih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost od koje se plaća porez na dobit. Dohotkom od kapitala po osnovi izuzimanja smatra se i razlika primitka koja nastaje kada se tijekom poreznog razdoblja poreznom obvezniku isplati predujam udjela u dobiti, a istekom tog poreznog razdoblja ostvarena dobit nije dostatna za pokriće takvog predujma.⁵²

Primjer:

Član društva s ograničenom odgovornošću kojemu je osnovna djelatnost obrada drva je u kolovozu 2015. godine za izgradnju svoje kuće za odmor sa skladišta gotovih proizvoda društva preuzeo drvenu građu u vrijednosti od 10.000,00 kn (s uračunatim PDV-om). Kako je riječ o ispo ruci dobara članu društva na teret dobiti tekuće godine trgovačko društvo ima obvezu obračunati predujmove poreza na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja i prirez porezu na dohodak. Prebivalište člana društva je u Zagrebu (stopa prireza porezu na dohodak je 18%). Primitak po osnovi izuzimanja je neto primitak, te se taj iznos uvećava za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak prema ovoj formuli:

Bruto primitak = Isplaćeni (dodijeljeni iznos)/ 0,60 – (0,40 x stopa prireza)

$$\text{Bruto primitak} = \frac{10.000,00}{0,60 - (0,40 \times 18\%)} = 18.939,39$$

⁵¹ Čl. 65. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁵² Čl. 66. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

U skladu sa zakonskim odredbama društvo s ograničenom odgovornošću ima obvezu obračunati i uplatiti predujam poreza na dohodak od kapitala i prirez porezu na dohodak istodobno s izuzimanjem na teret dobiti društva na sljedeći način:

Opis	Svota u (kunama)
Primitak po osnovi dohotka od kapitala	18.939,39
Porez po stopi od 40%	7.575,76
Prirez porezu na dohodak (porez na dohodak x 18%)	1.363,64
Ukupno porez i prirez	8.939,39
Neto primitak (primitak – porez i prirez)	10.000,00

Društvo s ograničenom odgovornošću je prilikom isporuke drvene građe obračunalo članu društva (poreznom obvezniku) predujam poreza na dohodak po stopi od 40 %, bez prava na osobni odbitak i troškove i prirez porezu na dohodak u svoti od 8.939,39kn,

Društvo ima obvezu:

1. prilikom isplate primitka, to jest prilikom isporuke drvene građe, uplatiti na propisani račun predujam poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak u iznosu od 8.939,39kn,
2. na dan izuzimanja, a najkasnije sljedeći dan, nadležnoj ispostavi Porezne uprave na Obrascu JOPPD dostaviti izvješće o isplaćenim primicima, obračunanom i plaćenom porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak,
3. na kraju godine članu društva, a u svrhu podnošenja godišnje prijave poreza na dohodak, izdati potvrdu o svoti godišnjih primitaka dohotka od kapitala, svoti dohotka, datumu isplate dohotka, datumu uplate poreza i prireza, svoti obustavljenog i uplaćenog poreza i prireza, te svoti neto isplate.⁵³

⁵³ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital_163.pdf

5.4. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka čini razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti. Primicima se smatraju primici od otuđenja financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda, odnosno primici od:

1. prenosivih vrijednosnih papira i strukturiranih proizvoda, uključivo i udjela u kapitalu trgovačkih društava i drugih vrsta udruživanja čiji je način raspolaganja udjelima usporediv s takvim društvima,
2. instrumenata tržišta novca,
3. jedinica u subjektima za zajednička ulaganja,
4. izvedenica,
5. razmjernog dijela likvidacijske mase u slučaju likvidacije investicijskog fonda te ostali primici ostvareni od vlasničkih udjela u slučaju likvidacije, prestanka ili istupa.⁵⁴

Otuđenjem financijske imovine smatra se prodaja, zamjena, darovanje i drugi prijenos.

Otuđenjem se ne smatra:

1. prijenos udjela iz jednog u drugi dobrovoljni mirovinski fond,
2. zamjena vrijednosnih papira s istovrsnim papirima istog izdavatelja pri čemu se ne mijenjaju odnosi među članovima i kapital izdavatelja, kao i zamjena vrijednosnih papira ili udjela u kapitalu trgovačkih društava, odnosno financijskih instrumenata drugim ili drugima vrijednosnim papirima, odnosno financijskim instrumentima te stjecanja vrijednosnih papira, odnosno financijskih instrumenata u slučajevima statusnih promjena pri čemu u svim slučajevima nema novčanog tijeka i pod uvjetom da je osiguran slijed stjecanja financijske imovine,
3. podjela dionica istog izdavatelja pri čemu ne dolazi do promjene temeljnog kapitala niti novčanog tijeka,
4. zamjena udjela između investicijskih pod-fondova unutar istog krovnog fonda, odnosno zamjena udjela između investicijskih fondova kojima upravlja isto društvo za upravljanje, pod uvjetom da je osiguran slijed stjecanja financijske imovine,
5. otkup udjela u Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

⁵⁴ Čl. 67. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

U slučaju otuđenja financijske imovine kao nabavna vrijednost uzima se vrijednost utvrđena na dan prvog stjecanja financijske imovine. Dohodak od kapitala po osnovi primitaka ostvarenih od jedinica u subjektima za zajednička ulaganja utvrđuje se u visini ostvarenih, odnosno realiziranih prinosa umanjениh za troškove upravljanja investicijama, odnosno troškove upravljanja imovinom investicijskog fonda (neto prinos), odnosno kod diskontnih vrijednosnih papira, u visini razlike između otkupne vrijednosti pri emisiji i realizirane vrijednosti pri dospijeću ako otkupitelj drži vrijednosni papir do njegova dospijeća.

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ostvarenih od ulaganja financijske imovine u portfelje, sukladno propisu koji uređuje tržište kapitala, utvrđuje se u trenutku realizacije prinosa iz portfelja umanjenog za troškove upravljanja portfeljem (neto prinos).⁵⁵

Kod utvrđivanja neto prinosa izuzimaju se primici od dividendi ili udjela u dobiti, odnosno primici od kamata, po osnovi kojih je već plaćen porez na dohodak te primici od kamata na obveznice, osim onih kamata na obveznice koje su ostvarene temeljem ulaganja investicijskog društva za račun portfelja zbirno za račun svih klijenata (fizičkih i pravnih osoba).

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje se ako je otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji, , između razvedenih bračnih drugova ako je otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka, nasljeđivanjem financijske imovine te u slučaju ako je financijska imovina otuđena nakon dvije godine od dana nabave, odnosno stjecanja te imovine.

Ako se financijska imovina stečena darovanjem otuđi u roku od dvije godine od dana nabave darovatelja, otuđitelju (daroprimatelju) utvrđuje se dohodak od kapitala te se u tome slučaju danom nabave financijske imovine za otuđitelja (daroprimatelja) smatra dan nabave pravnog prednika (darovatelja).

Ako se naknadno otuđi financijska imovina koja je stečena otuđenjem između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji te drugih članova uže obitelji i/ili otuđenjem između razvedenih bračnih drugova koje je u neposrednoj svezi s razvodom braka i/ili otuđenjem koje je u neposrednoj svezi s nasljeđivanjem, po osnovi kapitalne dobiti koja se pri tom ostvari utvrđuje se dohodak od kapitala, pri čemu se danom stjecanja financijske imovine smatra dan prvotnog stjecanja kada je primijenjeno izuzeće od oporezivanja.

⁵⁵ Čl. 67. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Kapitalni gubici mogu se odbiti samo od dohotka od kapitalnih dobitaka koji je ostvaren u istoj kalendarskoj godini. U kapitalni gubitak uračunavaju se i svi pripadajući troškovi koji su naplaćeni na teret poreznog obveznika. Kapitalni gubitak iskazuje se najviše do visine porezne osnovice.

Ako dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka nije utvrđen ili nije prijavljen po tržišnim cijenama, dohodak će utvrditi Porezna uprava prema tržišnim cijenama.⁵⁶

5.5. Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica

Dohotkom od kapitala Zakona smatraju se i primici u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava, a koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica.

Dohodak od kapitala po osnovi opcijske kupnje dionica utvrđuje se kao razlika između tržišne vrijednosti dionice i opcijskim ugovorom utvrđene cijene dionica, ako je tržišna vrijednost viša u trenutku realizacije prava iz opcije.

Realizacijom prava članka smatra se trenutak kupnje dionica društva od strane vlasnika opcije (članova uprave društva) ili trenutak prijenosa prava na kupnju dionica društva na treću osobu. Dohodak od kapitala po osnovi opcijske kupnje vlastitih dionica utvrđuje se poreznom obvezniku koji je vlasnik opcije u trenutku realizacije prava.

Primici po osnovi udjela u dobiti koje članovi uprave trgovačkih društava ostvaruju dodjelom vlastitih dionica tih društava utvrđuju se u visini tržišne vrijednosti ili razlike između tržišne vrijednosti dodijeljenih dionica i plaćene naknade, ako se dionice stječu uz djelomičnu naknadu.

Dohodak od kapitala prema ovom članku utvrđuje se samo ako vlastite dionice društva u trenutku dodjele tih dionica ili realizacije prava iz opcije kotiraju na burzi ili uređenim javnim tržištima u skladu s posebnim zakonom. Ako ovaj uvjet nije ispunjen po toj osnovi, utvrđuje se drugi dohodak.⁵⁷

⁵⁶ Čl. 65. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁵⁷ Čl. 68. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Primjer:

Dioničko društvo u rujnu 2015. godine članu uprave, s prebivalištem u gradu u kojemu je propisana stopa prireza porezu na dohodak 10% dodjeljuje 50 vlastitih dionica po nominalnoj cijeni od 200,00 kn po dionici. Ukupna vrijednost dodijeljenih dionica je 10.000 kn (200,00 kn x 50). Na dan dodjele dionica njihova je vrijednost na tržištu kapitala bila 211,00 kn po dionici odnosno ukupna tržišna vrijednosti dodijeljenih dionica je 10.550,00 kn (211,00 kn x 50). Primitak po osnovi dodijeljenih dionica je neto primitak, te se taj iznos uvećava za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak prema formuli:

$$\begin{aligned} \text{Bruto primitak} &= \frac{\text{isplaćeni (dodijeljeni) iznos}}{(1 - \text{porezna stopa}) - (\text{porezna stopa} \times \text{stopa prireza})} \\ &= \frac{10550,00}{0,75 - (0,25 \times 10\%)} = 14.551,72 \end{aligned}$$

Trgovačko društvo istodobno s dodjelom dionica ima obvezu obračunati i uplatiti predujam poreza na dohodak od kapitala i prirez porezu na dohodak. Obračun se obavlja na sljedeći način:

R.br.	Opis	Svota (u kunama)
1.	Bruto primitak	14.551,72
2.	Porez po stopi od 25 % (r.br. 1 x 25%)	3.637,93
3.	Prirez porezu na dohodak (r.br. 2 x stopa prireza)	363,79
4.	Ukupno porez i prirez (r.br. 3 + r.br. 4)	4.001,72
5.	Neto primitak (r.br. 1 – 4)	10.550,00

Trgovačko društvo je istovremeno s dodjelom dionica poreznom obvezniku obračunalo predujam poreza na dohodak po stopi od 25 %, bez prava na osobni odbitak i troškove, i predujam prireza porezu na dohodak u svoti od 4.001,72 kn,

Trgovačko društvo ima obvezu:

1. prilikom dodjele dionica uplatiti na propisani račun predujam poreza na dohodak i prireza u iznosu od 4.001,72 kn,
2. na dan isplate primitka, a najkasnije slijedeći dan, nadležnoj ispostavi Porezne uprave na Obrascu JOPPD dostaviti izvješće o isplaćenim primicima, obračunanom i plaćenom porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak,
3. na kraju godine članu uprave društva, a u svrhu podnošenja godišnje prijave poreza na dohodak, izdati potvrdu o svoti godišnjih primitaka dohotka od kapitala, svoti dohotka, datumu isplate dohotka, datumu uplate poreza i prireza, svoti obustavljenog i uplaćenog poreza i prireza, te svoti neto isplate.⁵⁸

⁵⁸ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital_163.pdf

5.6. Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobiti

Dohotkom od kapitala smatraju se i primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu. Dohodak od kapitala ne utvrđuje se po osnovi dividendi i udjela u dobiti ako su dividende i ti udjeli iskorišteni za uvećanje temeljnog kapitala društva ili ako su ostvareni od ulaganja Fonda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te su namijenjeni i dijele se članovima tog fonda.⁵⁹

Primjer:

Trgovačko društvo ≈M.M.« d.o.o. (OIB: 12121212121) s dva člana (prebivalište u Zagrebu), radi povoljna poslovnog učinka u 2014. donosi odluku o isplati udjela u dobiti članovima u 2015. Za isplatu je raspoloživa neto-dobit u svoti 200.000,00 kn. U odluci stoji da će se udjel u dobiti, umjesto u novcu isplatiti u stvarima - pokuštvu što ga sami proizvode, svatko u tržišnoj vrijednosti 50.000,00 kn (s uračunanim PDV-om). Tu se vrijednost smatra neto-primitkom što ga treba preračunati u bruto-svotu.

Red. Br	Opis	Svota (u kunama)
1.	Bruto primitak	58.247,90
2.	Porezna osnovica	58.247,90
3.	Predumaj poreza na dohodak (stopa 12%)	6.989,75
4.	Predumaj prireza porezu na dohodak (stopa 18 % - grad Zagreb)	1.258,15
5.	Ukupan predumaj poreza i prireza	8.247,90
6.	Neto primitak	50.000,00

Ukupno će se, dakle, isplatiti 116.495,80 kn udjela u dobiti (58.247,90 kn po članu), budući da se porez dodaje neto-svoti što čini tržišnu vrijednost primitka u naravi s PDV-om.⁶⁰

⁵⁹ Čl. 69. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁶⁰ <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2015/9/cipek3.pdf>

5.7. Utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala

Porez na dohodak od kapitala po osnovi kamata obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji istodobno s isplatom ili pripisom primitka kao porez po odbitku, po stopi od 12%. Porez na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji istodobno s isplatom primitka, kao porez po odbitku, po stopi od 36%. Porez na dohodak od kapitala plaća se po odbitku, i to do trenutka podnošenja prijave poreza na dobit.

Porezni obveznik – imatelj financijske imovine obavezan je porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, osim kapitalnih dobitaka po osnovi otuđenja udjela u kapitalu trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala u skladu s posebnim propisom, obračunati, obustaviti i uplatiti do posljednjeg dana mjeseca veljače tekuće godine za sve kapitalne dobitke ostvarene u prethodnoj godini umanjene za ostvarene kapitalne gubitke po stopi od 12%.

Porezni obveznik obavezan je voditi evidenciju istovrsne financijske imovine po metodi uzastopnih cijena (FIFO). Evidencija za financijsku imovinu ostvarenu na inozemnom tržištu može se voditi u valuti stjecanja financijske imovine. Iznimno, vođenje evidencije, utvrđivanje dohotka od kapitala te obračun poreza na dohodak od kapitala i izvješćivanje o istom može u ime i za račun poreznog obveznika – imatelja financijske imovine preuzeti investicijsko društvo i kreditna institucija koja obavlja investicijske usluge, aktivnosti i pomoćne usluge kako je određeno zakonom koji uređuje poslovanje na tržištu kapitala, subjekt za zajednička ulaganja, društvo za upravljanje, osoba koje temeljem ugovornog odnosa upravljaju financijskom imovinom poreznog obveznika, financijska organizacija ili institucionalni investitor.

Iznimno, porezni obveznik – imatelj financijske imovine može izabrati da Središnje klirinško depozitarno društvo d. d. (SKDD) u njegovo ime i za njegov račun vodi evidenciju utvrđuje dohodak od kapitala te obračunava porez na dohodak od kapitala i o istom izvješćuje Poreznu upravu za cjelokupnu financijsku imovinu.⁶¹

⁶¹ Čl. 70. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Financijski posrednik odnosno sam porezni obveznik za imovinu ili sam porezni obveznik za kapitalne dobitke ostvarene u inozemstvu bez tuzemnog posrednika, osim kapitalnih dobitaka po osnovi otuđenja udjela u kapitalu trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala u skladu s posebnim propisom, dužni su dostavljati SKDD-u sve podatke bitne za utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, a osobito podatke o stanju istovrsne financijske imovine na početku i na kraju obračunskog razdoblja, kao i podatak o ostvarenim kapitalnim dobitcima ne podliježu oporezivanju. Iznimno, subjekti za zajednička ulaganja i upravitelji portfelja mogu dostavljati SKDD-u samo podatke o ostvarenim oporezivim kapitalnim dobitcima i porezno priznatim kapitalnim gubicima u poreznom razdoblju. Podaci se članka dostavljaju SKDD-u tijekom poreznog razdoblja, a najkasnije do 15. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu. Ako osobe navedene nemaju podatak o ostvarenim kapitalnim dobitcima ne podliježu oporezivanju, dužni su to posebno navesti. SKDD je dužan temeljem podataka članka u ime i za račun poreznog obveznika – imatelja financijske imovine utvrditi dohodak od kapitala te obračunati porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka. SKDD je dužan o obračunu iz stavka 12. ovoga članka do 31. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu obavijestiti poreznog obveznika – imatelja financijske imovine o svim podacima temeljem kojega je napravljen obračun, kao i o podacima o načinu i roku uplate obračunanog poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka.

Porezni obveznik – imatelj financijske imovine je obavezan porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka uplatiti do posljednjeg dana mjeseca veljače tekuće godine. U istom roku SKDD je dužan Poreznoj upravi dostaviti propisano izvješće. Ako porezni obveznik – imatelj financijske imovine osporava obračun može sam Poreznoj upravi dostaviti propisano izvješće u propisanom roku te priložiti evidenciju istovrsne financijske imovine po metodi uzastopnih cijena (FIFO), kao i ostalu dokumentaciju kojom se može dokazati stanje drugačije od stanja koje je utvrdila SKDD.⁶²

⁶² Čl. 70. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

Porezna uprava će, nakon utvrđivanja činjeničnog stanja, a vezano uz izvješće poreznog obveznika ili prihvatiti izvješće i o tome izvijestiti SKDD ili zaprimljeno izvješće odbiti rješenjem.

Porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka od otuđenja udjela u kapitalu trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala porezni obveznik plaća prema rješenju Porezne uprave u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, po stopi od 12%. Otudjenje financijske imovine po osnovi udjela u kapitalu porezni obveznik obvezan je prijaviti nadležnoj ispostavi Porezne uprave najkasnije u roku od osam dana od dana otuđenja Porez na dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica plaća se po odbitku, po stopi od 24%. Porez na dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu plaća se po odbitku, po stopi od 12%. Porez na dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu oporezuje se pri isplati.⁶³

5.8. Izvješćivanje

Isplatitelji ili sami porezni obveznici, ako im je ovim Zakonom propisana obveza izvješćivanja, obvezni su o isplaćenim primicima po osnovi koji se utvrđuje dohodak od kapitala i obustavljenom i uplaćenom porezu na dohodak dostavljati Poreznoj upravi izvješća u propisanom roku na propisanom obrascu, osim ako Zakonom drukčije uređeno

Ministar financija pravilnikom propisuje oblik, sadržaj, rokove te način dostavljanja podataka o isplaćenim primicima i uplaćenom porezu za potrebe Porezne uprave i Središnjeg registra osiguranika.⁶⁴

⁶³ Čl. 70. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

⁶⁴ Čl. 71. Zakona o porezu na dohodak – NN br. 115/16

6. ZAKLJUČAK

Dohodak od kapitala proizlazi iz efikasnog ulaganja, a ulaganja su društveno poželjna s obzirom na to da generiraju privredni rast, zapošljavanje, izvoz, stabilnost itd. Kako je sa stanovišta ulagača porez jednak trošku, koji samim tim zahtijeva veću stopu povrata, koja je veća upravo za veličinu nametnutog poreza, proizlazi da što su ovi porezi veći manji je neto povrat, što destimulira ulaganja. S tim u vezi, uvođenje poreza na dohodak od kapitala ili izmjene postojeće porezne politike u ovom dijelu dotiču pitanja „privlačenja kapitala iz inozemstva“ putem direktnih stranih ulaganja, zatim pitanje ekonomskog razvoja i zapošljavanja, ekonomskog dvostrukog oporezivanja, pitanje „pravednosti“ oporezivanja, „mobilnosti“ porezne osnovice odnosno sprečavanje „seljenja“ kapitala, itd. Ova pitanja su dodatno podstaknuta postojećom globalnom privrednom recesijom, te zaoštrenom konkurencijom za privlačenjem kapitala kako bi se što prije prevladale ekonomske poteškoće. S druge strane, sve je veća potreba za sredstvima kako bi se sanirali budžetski deficiti, te pitanje koje dohotke eventualno dodatno oporezovati. Iz tog razloga postoji velika šarolikost u pristupu ovom objektu u sistemima poreza na dohodak u svremenom svijetu.

Problem oporezivanja dohotka od kapitala je aktualiziran posljednjih godina, čemu je doprinijela globalizacija i recesija. Globalizacija je povećala mobilnost porezne osnovice, a recesija zaoštrila pitanje koji dohoci će dodatno biti oporezovani kako bi se sanirali budžetski deficiti. Rezultat koji je proizišao je porezna konkurencija, koja generalno vodi sniženju direktnih poreza na međunarodnom planu, pa tako i poreza na dohodak od kapitala, uz postepen porast indirektnih poreza, posebno PDV-a. U radu su razmotrena pitanja oporezivanja jednog oblika dohotka od kapitala - kapitalnog dobitka, i to pretežno sa stajališta fizičkih osoba, s obzirom na to da pravna lica ove dohotke oporezuju kroz porez na dobit. S obzirom na to da je kapitalni dobitak povezan sa dividendom i kamatom, razmotrene su ekonomske implikacije nametanja poreza na ove dohotke. Niz je argumenata koji se povlače protiv nametanja poreza na kapitalne dobitke, a u slučaju da se ovaj porez uvede, trebao bi biti što niži. Time bi se izbjegao ili smanjio *locked in effect*, *bunching*, stimulirao privredni rast, povećala porezna konkurentnost, istrajalo na neutralnosti oporezivanja, itd. Međutim, treba imati u vidu i fiskalni aspekt; neke zemlje kao npr. SAD i Francuska povećavaju ove poreze.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Bašić. I.; Porezni management; Ekonomski fakultet u Splitu; Split; 2015.
2. Jelčić, B.; Financije u teoriji i praksi; Informator; Zagreb; 1988.
3. Jelčić, Bo.; Financijsko pravo i financijska znanost; Narodne novine; Zagreb; 2008.
4. Jelčić, B.; Porezi; Visoka poslovna škola Libertas; Zagreb; 2011.
5. Smith, A.; Bogatstvo naroda, sv. II.; 1776.
6. Stiglitz, J.; Ekonomika javnog sektora; 1986.

Članci:

1. Bejaković. P.; Hoćemo li uistinu stvoriti jednostavan porezni sustav?; Porezni vjesnik 5/2015
2. Kesner-Škreb, M., Kuliš, D.; Porezni vodič za građane, Institut za javne financije; Zagreb; 2010.
3. Musgrave, R., & Musgrave, P.; Javne financije u teoriji i praksi; Institut za javne financije; Zagreb; 1993.

Pravni propisi:

1. Pravilnik o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti – NN br. 1/2017
2. Pravilnik o porezu na dohodak – NN br. 95/05, 96/06, 68/07, 146/08, 2/09, 9/09 - ispravak, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 79/13, 160/13, 157/14, 137/15
3. Zakon o porezu na dohodak – NN br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13, 125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14, 143/14, 136/15

Internetski izvori:

1. Porez na dohodak; dostupno na: www.ijf.hr; pristupljeno: 12.07.2018
2. Porezni sustav RH; dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx

POPIS PRILOGA

1. Tablica 1. Porezni sustav RH

SAŽETAK:

Porezni sustav u Republici Hrvatskoj uređen je na način da je reguliran Zakonima i posebnim propisima koji moraju biti usklađeni sa smjernicama Europske unije. U ovom radu objašnjen je porez na dohodak te je važno spomenuti da je on propisan Zakonom o porezu na dohodak. Kako i sama tema kaže pojašnjen je dohodak od kapitala. Dohotkom od kapitala smatraju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobiti, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju se izdaci, osim ako je Zakonom drukčije uređeno.

Ključne riječi: porezni sustav, porez na dohodak, dohodak od kapitala

SUMMARY:

The tax system in the Republic of Croatia is regulated in such a way that it is regulated by laws and special regulations that have to be aligned with EU directives. This paper explains income tax and it is important to mention that it is prescribed by the Income Tax Act. As the theme itself explains, income from capital is explained. Capital gains are considered to be income-based receivables, the exclusion of property and the use of services for the purpose of the profit or loss for the current period, capital gains, the share of profits earned by the sale or purchase of treasury shares, dividends and share of profit on the basis of equity, in the tax period. In determining income from capital, expenditure is not recognized unless otherwise regulated by law.

Key words: tax system, income tax, capital income